

JEŚLIĆ (108) Cn i pt

cn (101), pt (7).

jeślić (2), **jestlić** (8), **jeslić a.** jeślić (97), **jeźlić a.** jeślić (1); jeślić *ArtKanc*, *GórnRozm*; **jestlić** *OpecŻyw* (2), *FalZioł* (2), *BielŻyw* (4); **jeźlić a.** jeślić *PatKaz II*.

e jasne.

Sł stp s.v. *jesli*, Cn, Linde brak.

I. Spójnik (101) :

1. Wprowadza wypowiedzenie okolicznikowe warunkowe (38) :

A. Treścią wypowiedzenia nadrzędnego jest spodziewane lub pewne następstwo okoliczności, o której mówi wypowiedzenie podrzędne; si Vulg PolAnt [w tym: w antepozycji (14), w postpozycji (3)] (17) : Pocziwa rzecz ieft wefołe vboftwo, ani ieft [V]boftwo prawe ieftlic wefołe nie ieft. *BielŻyw* 102, 118; *LubPs* L3; *RejWiz* 75v; *Leop Iudith* 5/25; *BibRadz Sap* 2/18; *BielKron* 261v; *chcefz wiedzieć/ iefli [pies] wściekły álbo nie:* Stłucz iądro wlofkiego orzechá z chlebem białym/ przylož ná ránę/ przez trzy godziny/ odeymi á day kokofzy ziesć: ieflic pies wściekły był/ tegoż dnia kokofz zdechnie. *SienLek* 151; *RejPos* 46; *RejZwierc* 253 [2 r.]; *BudBib Sap* 2/18; *ArtKanc* T13; *nie wdáyćie fię z tymi ludźmi/ y zaniechayćie ich: ábowiem ieflic ieft z ludzi tá rádá ábo tá fpráwá/ obroćić fię w niwecz: lecz iefli ieft z Bogá/ nie moźećie ich zepfowác* *WujNT Act* 5/38, 2.Cor 13/2.

W wypowiedzeniu nadrzędnym występuje: iście(ć) (2), pewnie(ć) (3).

a. W zaklęciach [w tymi w antepozycji (1), w postpozycji (1)] (2) : *Leop* 1.Reg 20/15; *Boday* bych zdrów do dómu ná zad nie przyiáchał/ *Ieflic* z sobá rozumu ztámtąd [z *Wloch*] nie przywiozē *PudlFr* 31.

B. Wypowiedzenie nadrzędne mówi o tym, jak się postępuje lub jak należy postąpić w sytuacji przedstawionej w wypowiedzeniu podrzędnym; si Vulg [w tym: w antepozycji (10), w postpozycji (1)] (11) : *BielŻyw* 50; *Leop Reg* 20/8; *GrzegRóżn* K2v; *onę iuchę ciepło w vsćiech trzymay/ ieflic bol z záziębliny. SienLek* 76, 61 v, 165v; *GórnDworz* H; *Ieflic* złodziéy vkrádnie wołu/ á zábije go/ tákze y owce zábije/ álbo przeda: pięć wołów zá iednego/ a cztery owce zá iednę zábítą wróci. *BiałKat* 61.

Połączenie: »jeślić ... tedy« (3): ieflic będzie mówił *Secundus* tedygo zetni *BielŻyw* 134; *SienLek* 151, 184.

C. Treścią wypowiedzenia podrzędnego są objawy, oznaki, na podstawie których można rozpoznać lub przewidzieć to, o czym mowa w wypowiedzeniu nadrzędnym [zawsze w antepozycji] (10) : *BibRadz Deut* 18/22; *każ snim ná tę nogę obroćić/ ieflic fye obroći iáko y ná zdrowá/ nie ieflic wyplecony: ále iefli ciężey ná chorą/ znak iż wyplecony. SienLek* 170, 24, 125v, 126, 151, 170.

Połączenie: »jeślić ... tedy(ć)« (3): ranę zakrić czyftá chuftá, ažby on trunk poczał ciec z rany, *Ieflic* poiecze: thedy zoftanie żyw *FalZioł* V 111, V 114, *SienLek* 170.

[*Gdy w wypowiedzeniu nadrzędnym występuje orzeczenie typu: „znak jest”, „znamionuje” można je interpretować jako wypowiedzenie podrzędne podmiotowe*].

2. Wprowadza wypowiedzenie okolicznikowe przyczyny podające rację, podstawę wniosku (57) :

A. Na podstawie prawdziwości założenia dowodzi się prawdziwości wniosku, następstwa; si Vulg, PolAnt [w tym: w antepozycji (52), w postpozycji (1)] (53) : *Iściec* był *Ezop* ośzáł/ *Ieflic* pśicy

ten kołacz dał. *BierEz* C4, B3; *RejWiz* 114; *Leop Rom* 4/2; *BibRadz* 1.Cor 15/14; *GrzegRóżn* B4; *GórnDworz* G8, Q4; *CzechRozm* 211v; Bo ieflic fię zákázuie wykorzenienie/ á cierpliwość ma być aż do żniwá chowána/ iákoż z porządku nas mogą być niektorzy wyrzuceni? *CzechEp* 40; *LatHar* 150; *WujNT* 1.Rom 11/6; Ieflic Chryftus w kościele swoim Monárchią poftáwił: pewnie tá iefl nalepfa. *SkarKazSej* 690b.

W wypowiedzeniu nadrzędnym występuje: iście(ć) (3), już(ci) (3), pewnie (3), słusznie (1).

Połączenie: »jeślić ... tedy(ć)« (11): Iezus rzekl ijm. Lazárz przijáciel náfs łpij / ale ijdę abych go ze łnu obudził. Tedy rzekli zwolenicy: Panie iefltitz łpij / tedytz będzie zdrow. *OpecŻyw* 67; *RejKup* q2; *OrzList* bv; *CzechRozm* 31, 92v; *CzechEp* 180; *WujNT* 237, 314, 533, 1.Rom 8/17. *Cf Fraza.*

Fraza : »jeślić to prawda bywa« (1): Ieślić to prawdá bywa [że dzieją się gwałty]/ tedy tęn kto to wczynił (mówiąc: iufz po twemu z tobą) Wolności záżył/ á tęn zażył niewoley komu fię to sftáło. *GórnRozm* A4.

a. *Podstawą wnioskowania jest porównanie; si Vulg, PolAnt [zawsze w antepozycji] (29) :* *MurzNT* *Luc* 12/28, 16/31, *Ioann* 10/35; *RejWiz* 153v; *Leop Hebr* 2/2; *RejPos* 333, 336v; *RejZwierc* 197; Bo ieflic onemu bogáčzowi tego Abráhám nie pozwolił/ [...] Azaż nam tego pozwoli łam Pan Chryftus [...] żebyłmy [...] kogo inżzego ráczey z X. K. y z iego Kátholikámi słucháli *CzechEp* 120, 115; Ieflic mnie prześládowáli; y wasci prześládowác będą. Iefliz słowá moię chowáli; y wálzec chowác będą. *WujNT Ioann* 15/20.

Połączenia: »jeślić ... (a) což(by) (owszem)« = si ... quid Vulg (5): *OpecŻyw* 136v; *RejPos* 235; *RejZwierc* 47; *MycPrz* II A3; Abowiem ieflic to ná zielonym drzewie czynią: což na fuchym będzie? *WujNT Luc* 23/31.

»jeślić ... daleko (cum comp)« [w tym: daleko więcej (4)] = si ... multo magis *PolAnt, Vulg (5):* *SeklKat* A2; A ieflic trawę polną ktoráto / dziś iefl/ a na záiutrz bywá wpiec miotána/ Bog tak przyodźiewá/ żali was nie dáleko więcyi o małoufni? *MurzNT Matth* 6/30; *CzechRozm* 192; *WujNT* 2.Cor 3/7, 9.

»jeślić ... owszeki« (1): O yefzlycz fyą dzyeczyą marya uefelyła bądacz wzyuoczye matky łwey O owłzky łzwyąta anna łporużenya dzyeczyączya łwego w yey zyuoczye *PatKaz* II 80.

»jeślić ... tedy(ć)« = si *Vulg (3):* *GrzegRóżn* E2v; ieflic ma moc tę złé ofkárżác: thedyć ma tho w mocy/ áby dobré zálécał *BialKat* 146; *CzechRozm* 108, 187v, 192, 229; *CzechEp* [407]; *WujNT Luc* 16/31.

B. *Na podstawie nierealności, nierzeczywistości wniosku dowodzi się nieprawdziwości założenia [zawsze w antepozycji] (4) :* A ieflic łzátan nie myślił tymi obludámi zniżczyć iednego Bogá Oycá Kryftułowego/ z iego iednorodzoným Synem. Czemułz tedy o nich profto nie mowi według pífmá? *GrzegRóżn* E2.

Połączenie: »jeślić ... tedyć« (3): kto wwierzy á będzie ochrczon będzie zbawion/ yeflic to odzwoniech pan Chryftus rozumiał/ tedic by nie iedno dzwony były zbawioni ktore biskupy chrę ale y profięta/ kozlieta/ cieleta będą zbawiony *SeklKat* V2; *GrzegRóżn* B2. *Cf Fraza.*

Fraza: »jeślić to prawda ... tedyć« (1): Ieflic toprawdá [że ornat chroni od pokus] / iáko ty tu powiedałz/ thedyć by fie wżyłcy ludzie vbierác mieli/ w Ornaty/ w Kápy w Dálmátyki/ w Alby/ [...] áby od pokuśzenia Dijabelńkiego obronieni byli *KrowObr* 106.

3. Wprowadza wypowiedzenie okolicznikowe przyzwolone [zawsze w antepozycji] (2) : A ieflic Więc raz/ [człowiek człowiekowi] w żłości porądzi/ Przypadnie druga/ áli fię odładzi. *GrabowSet* I4v; *PudłDydo* B.

4. Wprowadza wypowiedzenie okolicznikowe względu (1) :

Fraza: »jeślic [o co] idzie« (1): Ieflic o íprawiedliwość nam wżem ítanom idzie/ Prętśzac zá Mońkiewńkiego tym ípołobem będzie. *WierKróc* B2v.

5. W połączeniu z zaimkiem „kto”; *si quis Vulg* [w tym: z odpowiednikiem „ten” (1); zawsze w antepozycji] (2) : ieflic kto Duchá Bożego nie ma; tenći nie ieft ie⁶⁰. *WujNT* 1.*Rom* 8/9, *Ioann* 11/9.

** Bez wystarczającego kontekstu (1) : *Si quidem hoc vivet caput, pro si vixero, Yeflic* będę żyw. *Mącz* 37c.

II. Partykuła pytajna, wprowadza pytanie o rozstrzygnięcie (7) :

a. *Niezależne* (2) : Więc y páni Minerwá też z námi zołtawa/ A ma fyná Ráció [...] Rzecze potym młodzyeniec/ ieflic to tá była Minerwá y Ráció co mie raz vczyłá. *RejWiz* 67v; *Strum* B4.

b. *Zależne* (5) : *RejWiz* 160; *SienLek* T4; niewiem ieflic miał od Bogá íakie lífthy/ ále wiem iż miał od Papieżá. *RejZwierc* 27v, 104v; *KlonFlis* H3v.

Cf **JEŚLI, JEŚLIĆBY, JEŚLIŻEĆ**

MB, WG